

Et spøkelse hjemsøker akademia

Knut Kjeldstadli etterlyser mer samfunnsnyttige universiteter som ikke lenger skal være bundet av statlige og kommersielle føringer. I sin nye bok *Akademisk kapitalisme* presenterer han forslag til løsning.

TEKST: ANDREAS MØRKVED HELLENES
Foto: INKLUDERINGSUTVALGET

Historieprofessor ved Universitetet i Oslo, Knut Kjeldstadli, mener universitetene i større og større grad har beveget seg i en markedsorientert retning, hvor kynisme, kommersialisering, rasjonalisering, byråkratisering og standardisering råder. For mens universitetene på den ene siden har spilt rollen som dannelsesinstitusjoner og på den andre rollen som markedsorienterte kunnskapsbedrifter, mener Kjeldstadli at det finnes en tredje mulighet: at universitetene skal være engasjerte og forpliktete samfunnsuniversiteter.

Skape debatt

- Ja, med denne boken er jeg ute i tre ærender. For det første vil jeg skape debatt om hva slags kunnskap vi produserer, hvem denne kunnskapen er for og ikke minst hvilke interesser og verdier vi vil fostre med universitetene, forteller Kjeldstadli til Utopia. Han mener slike spørsmål er langt mer nyttige å ta tak i enn å være opptatt av hvor den enkelte befinner institusjon seg på en internasjonal

forskningsranking.

- Det andre jeg ønsker er å vise at de verdiene som universitetene tidligere har kunnet betjene seg av er under et globalt press.

Hvilke verdier er det?

- Jo, det handler for eksempel om retten til fri forskning og mulighet for den enkelte til å fordype seg i noe vedkommende finner faglig interessant. Vi går nå i retning av kommersialisering. Kunnskap blir en vare.

Kjeldstadli knytter denne problematikken til generelle, globale tendenser og påpeker at dette ikke er forbundet med en bestemt minister eller rektors person.

- Dette må vi søke etter i dype trekk som er grunnet i samfunnet vi er en del av. Og her kan blant annet infokapitalisme nevnes. Kjøp og salg av informasjon har kommet mer og mer på banen.

Hvor tydelig ser vi dette ved norske

AKTUELL: Knut Kjeldstadli

universiteter i dag?

- Vel, vi er foreløpig i en gunstig ende av skalaen. Vi har ikke akademisk kapitalisme i Norge i dag. Men det er helt klare tendenser til at vi presses i den retningen, mener Kjeldstadli og trekker frem Unge Høyres forslag om å innføre studiepenge for norske studenter.

- Dette kan være et første skritt på veien mot en slik markeds-

liberalistisk retning det er snakk om. I tillegg kunne det være interessant å finne ut hva som finnes av samarbeidsavtaler mellom norske universiteter og det private næringsliv og videre i hvilken grad dette er avtaler som innebærer eksklusiv kunnskap. Så fort kunnskapen blir en eiendom for noen enkelte og ikke et fritt gode, nærmer vi oss akademisk kapitalisme.

Samfunnsengasjert forskning

Kjeldstadli er også kritisk mot nådig til tanken om forskning kun for forskerens fornyelse.

- Kunnskapens egenverdi og det å forske for å kun ha det moro er jo total ansvarsfraskrivelse. Verden står overfor enorme utfordringer, sier han og ramser opp klima, migrasjon, omfordeling og bare det med å få samfunn til å fungere generelt.

- Disse problemene kan ikke forskerne trekke seg tilbake fra, mener Kjeldstadli.

Hva kan gjøres for å snu trenden?

- Hvis man ikke ønsker en slik utvikling, kan man bygge allianser som kan motvirke den, foreslår historieprofessoren.

- I 2005 vant vi fram med prinsippet om rett til å velge ledelse ved universitetene, og vi fikk også gjennom at institusjonene ikke skulle bli kvasikommerisielle stiftelser med ny eiendoms og organisasjonsform. Også vedtok man å ikke innføre skolepenger. Dette var resultat av en politisk og sosial mobilisering fra de ansatte ved institusjonene, LO og fagforeninger. Jeg sier som vi sa før: «Kamp nytter!» Av og til, konkluderer Kjeldstadli.

KNUT KJELDSTADLI

Professor i historie ved UiO, spesielt kjent for arbeidet med Norsk innvandringshistorie. Han er tilknyttet SV og er medlem av Inkluderingsutvalget. Aktuell med boken *Akademisk kapitalisme*.

Forskning for inkludering

TEKST: FRITHJOF EIDE FJELDSTAD
Foto: INKLUDERINGSUTVALGET

Inkluderingsutvalgets gruppe for arbeidsliv gjestet onsdag 2. november Tromsø, hvor det ble arrangert møter med representanter fra grunnskole, videregående skole og forskningsmiljøer ved UiT.

Tidlig på dagen ble frafallsproblematikk i skolen drøftet med ansatte og elever på Breivika vgs. Gjennom et seminar på Universitetet kom forskere fra prosjekter ved UiT med innspill til utvalget basert på deres egen forskning. Spesielt invitert var representanter fra CASTL – Center for Advanced

Study in the Theoretical Linguistics – som presenterte resultater fra forskning på verdien av flerspråklighet. Gjennom å vise hvordan flerspråklighet i seg selv blant annet borger for større evne til å ta andres perspektiv, til å forstå andre, argumenterte de for å se flerspråklighet som et gode i dagens norske samfunn.

Seminarets andre innlegg kom fra Marit Aure fra forskningsprosjektet "Global Future – talentmobilisering av innvandrere med høyere utdanning". Hun la fram resultater fra prosjektets forskning på problemene mange høytutdannede,

norskstalende innvandrere i Tromsø møter i jakten på en relevant jobb. Selv grupper en skulle tro at hadde gode sjanser på arbeidsmarkedet, sliter nemlig med å få jobber de er kvalifisert for. To ting Aure trakk fram var viktigheten av lokal kulturkunnskap for å kunne orientere seg i jobbjakten, samt nytten av nettverk i arbeids- og foreningsliv. Et paradoks hun presenterte, er at sjansen for å få jobb synes å minske i takt med antall søknader (etter et visst punkt): søker du på 250 stillinger i en by som Tromsø, mangler du åpenbart forståelse for hvordan arbeidslivet her fungerer.

SEMINAR: Inkluderingsutvalget tok del i tromsøforskning

INKLUDERINGSUTVALGET

Nedsatt våren 2010 av integreringsminister Audun Lysbakken. I utvalgets mandat heter det at "Utvalget skal ta utgangspunkt i foreliggende forskning og kunnskap på feltet, og i sitt arbeid legge vekt på arbeidsliv, utdanning og deltakelse i demokrati og sivilsamfunn." Arbeidet er ment å munne ut i en utredning som legges frem for Stortinget sommeren 2011. Utvalget reiser nå rundt i landet og arrangerer dialogmøter på skoler og andre arenaer. 2. november møtte de forskere fra Tromsø.